

Röntgen - CT

A Röntgendiagnosztika alapjai,
A számítógépes röntgentomográfia (CT) elve

Ismétlés, definíciók és mennyiségek a-z

1. Mi a Röntgen sugárzás?
2. Milyen folyamatok révén gyengül (mi az oka?)?
3. Milyen mértékben gyengül?

Gyengülés mértéke I.

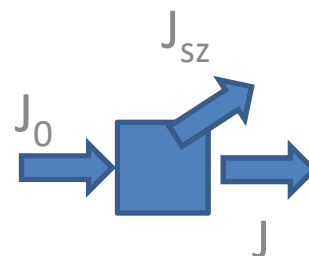
$$J = J_0 e^{-\mu \cdot x}$$

!!!Szóródás:

J_{sz} : szóródásból

rugalmas szóródás

Compton szóródás

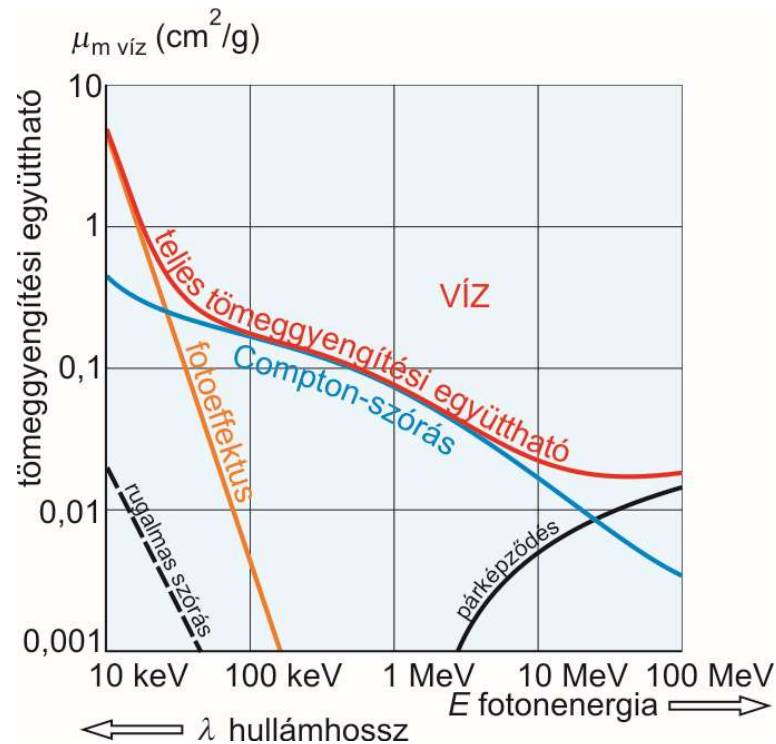

Gyengülés mértéke II.

$$J = J_0 e^{-\mu \cdot x}$$

μ függ:

- Rendszám (Z), sűrűség ($\mu = \mu_m \cdot r$)
együtt: elektron sűrűség: elnyelődési effektusok valószínűsége
- energia

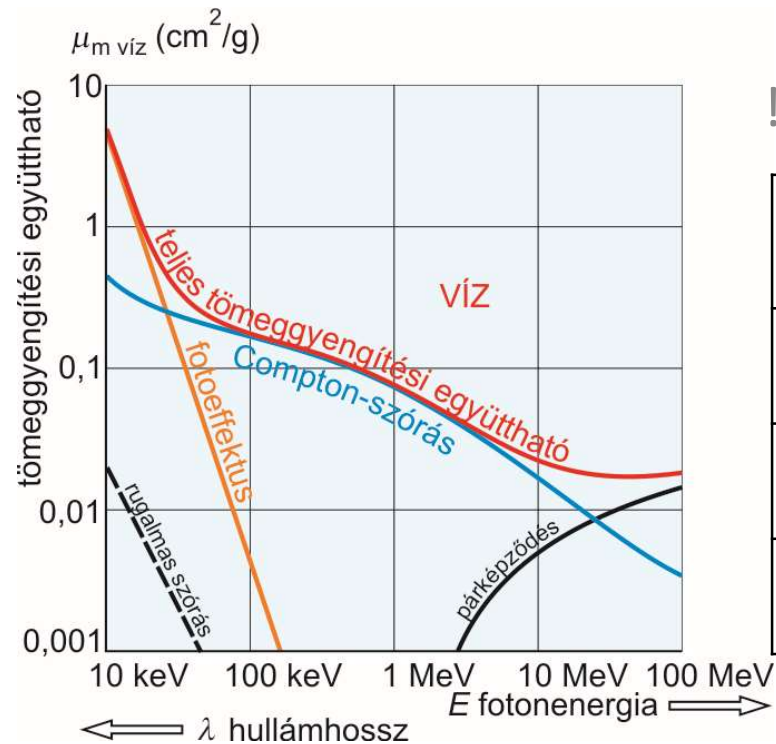

Gyengülés mértéke III.

$$J = J_0 e^{-\mu \cdot x}$$

μ függ:

- Rendszám (Z), sűrűség ($\mu = \mu_m \cdot r$)
együtt: elektron sűrűség: elnyelődési effektusok valószínűsége
- Energia és gyengülési mechanizmus

!!!Nem függetlenek:

ABSZORPCIÓS FOLYAMAT	μ _m függése Z-től	μ _m függése az E fotonenergiától
Rugalmas szórás (kis E-n valószínűbb)	μ _m ~ Z ²	μ _m ~ 1/E ² ~ λ ²
Fotoeffektus (kis E-n valószínűbb)	μ _m ~ Z ³	μ _m ~ 1/E ³ ~ λ ³
Compton-szórás (nagyobb E-n valós.)	~ független	~ λ

(+bonyodalom: folytonos spektrum...

Célja: képalkotás

Alapja:

Transzmissziós (Abszorpciós) technika:

ismert „helyen” mekkora az elnyelődés:

Kapott információ:

általában morfológiai

ritkábban funkcionális (DSA, tüdőmozgás)

Kép típusa:

általában statikus: *felvétel*

ritkábban dinamikus: *átvilágítás*

1. Röntgen kép: 2D „szummációs” kép
2. CT kép: 3D

Röntgen kép

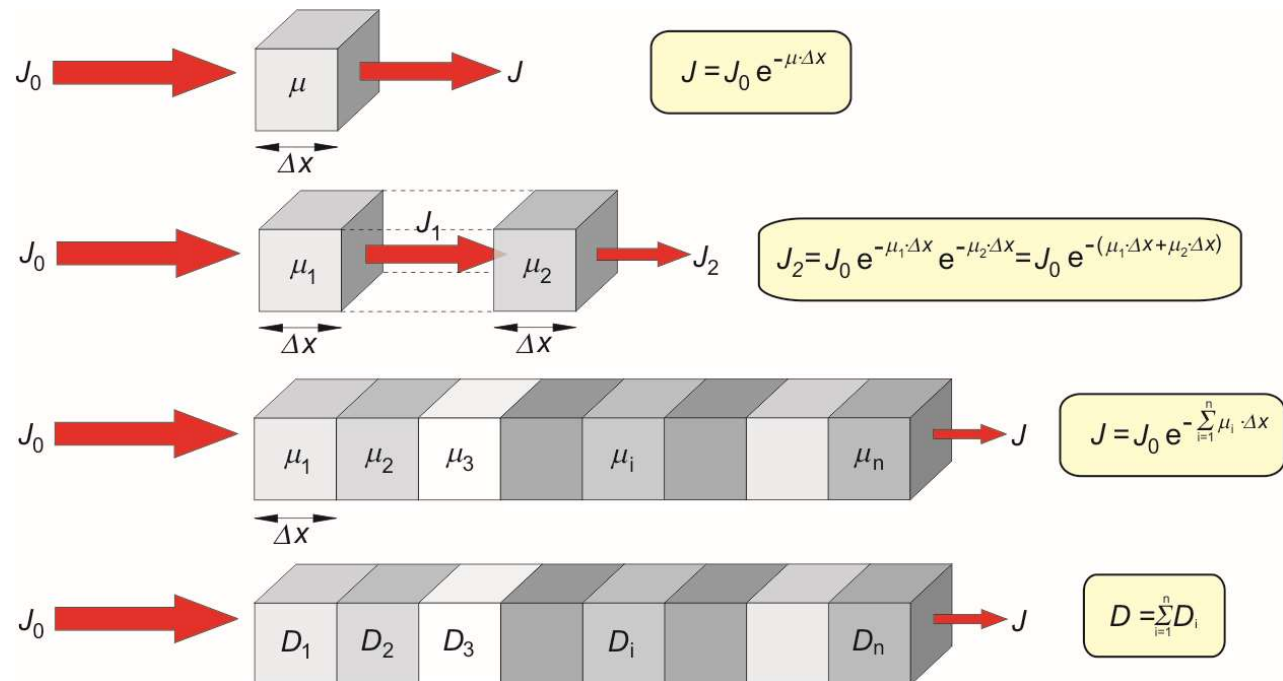
1. 2D – szummációs kép:

$$J = J_0 e^{-(\mu_1 \Delta x + \mu_2 \Delta x + \dots \mu_n \Delta x)} = J_0 e^{-\sum_{i=1}^n \mu_i \Delta x}$$

Vezessük be az **elemi denzitás** $D_i = \mu_i \Delta x \lg e$ fogalmát, amivel az átvilágított testrész eredő denzitása:

$$D = \lg \frac{J_0}{J} = \sum_{i=1}^n D_i$$

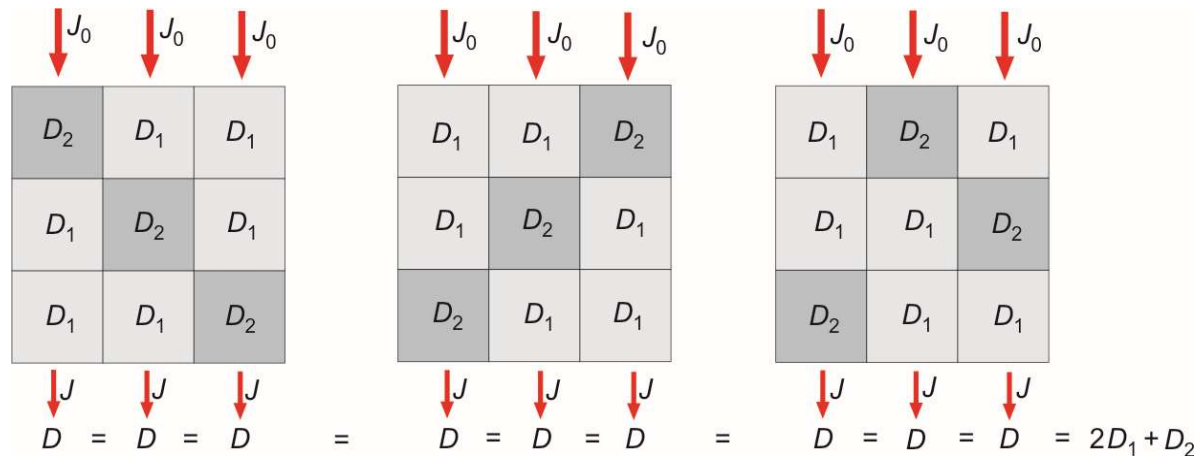
A szummációs kép egy képpontjának kialakulása.

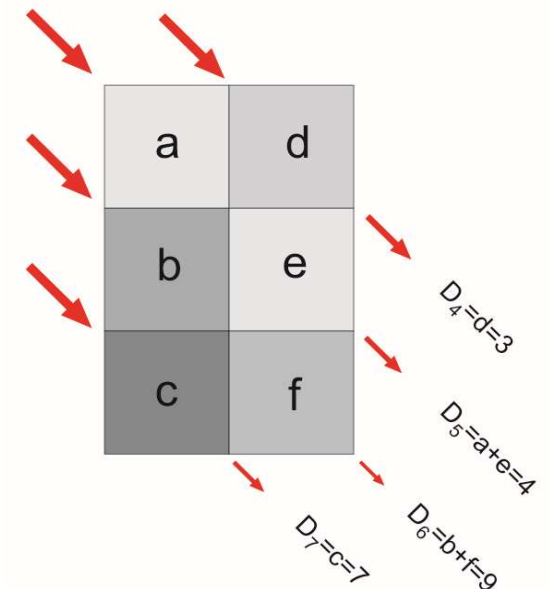
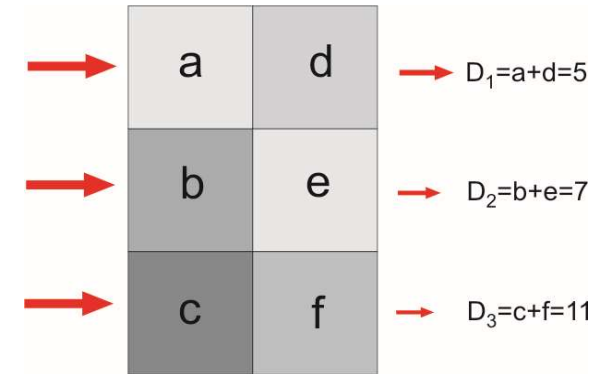
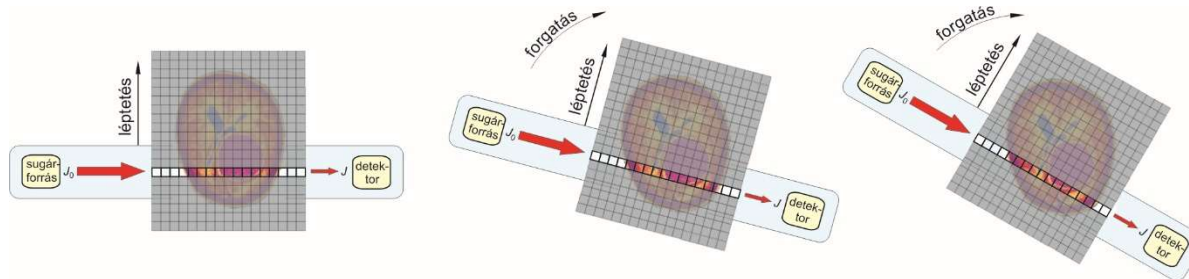
CT kép

2. CT kép

A kép egymásra vetülő elemi denzitásai egyirányú mérésekkel nem fedhetők fel. Mindhárom esetben azonos szummációs képet kapunk.

A szummációs denzitásadatokból az elemi denzitások kiszámolhatók

Bemutató

❖ 16_Röntgen-CT - szummációs kép és 3D
rekonstrukció.mp4

És a gyakorlati mérés

❖ 17_CT - modellmérés.mp4

A jegyzőkönyv elkészítése

❖ lásd excel file

A kapott kép

Mi kell ahhoz, hogy két pontot elkülönítsünk a képen?

-
-

❖ 21_Röntgen-CT - DSA bemutató.mp4

A kapott kép

Mi kell ahhoz, hogy két pontot elkülönítsünk a képen?

- kontrasztkülönbség: itt denzitáskülönbség
- felbontóképesség

Kép minősége függ még:

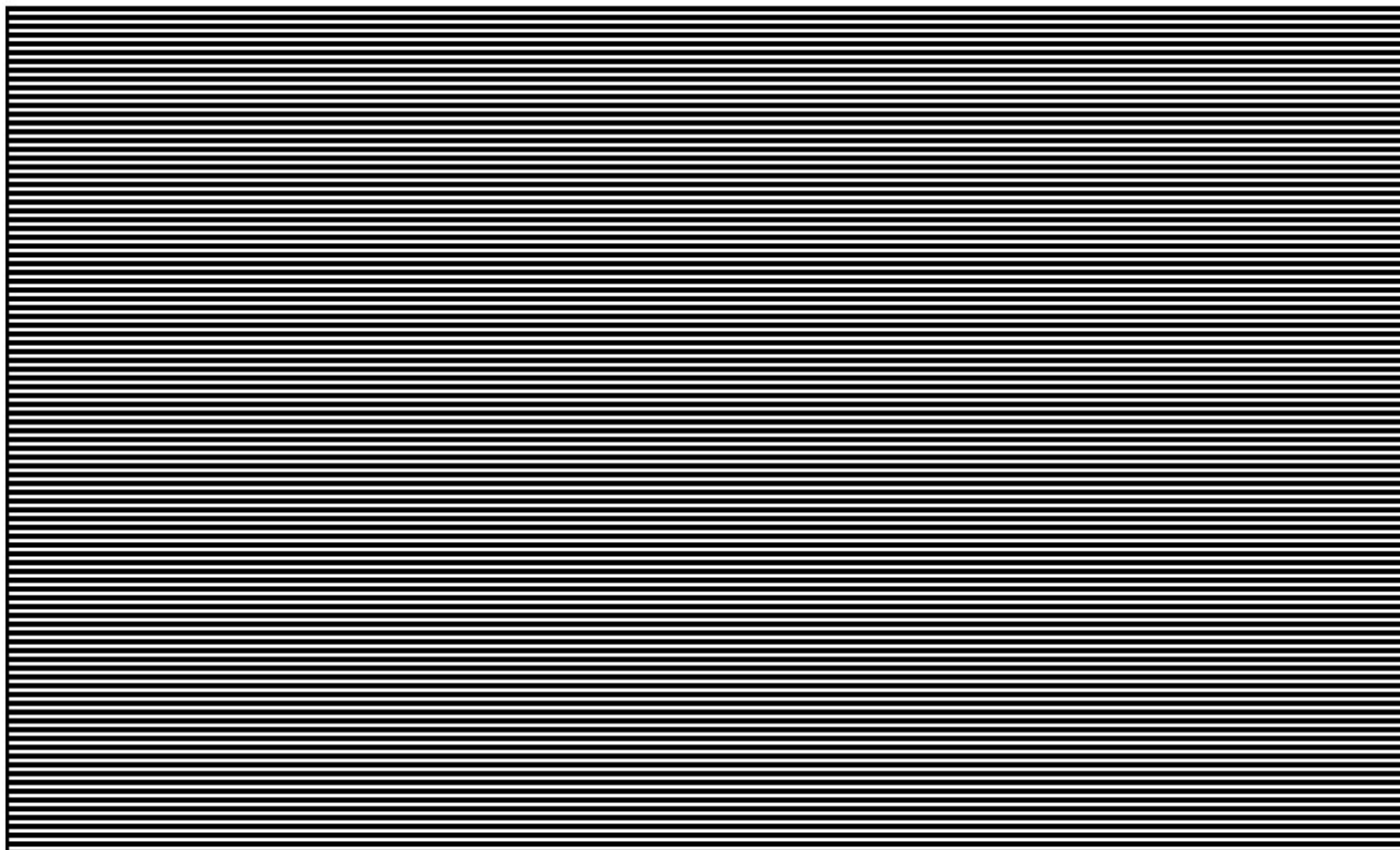
- Jel/zaj aránytól
zaj: külső + belső + szórás!!! (rugalmas és Compton)

Képalkotás

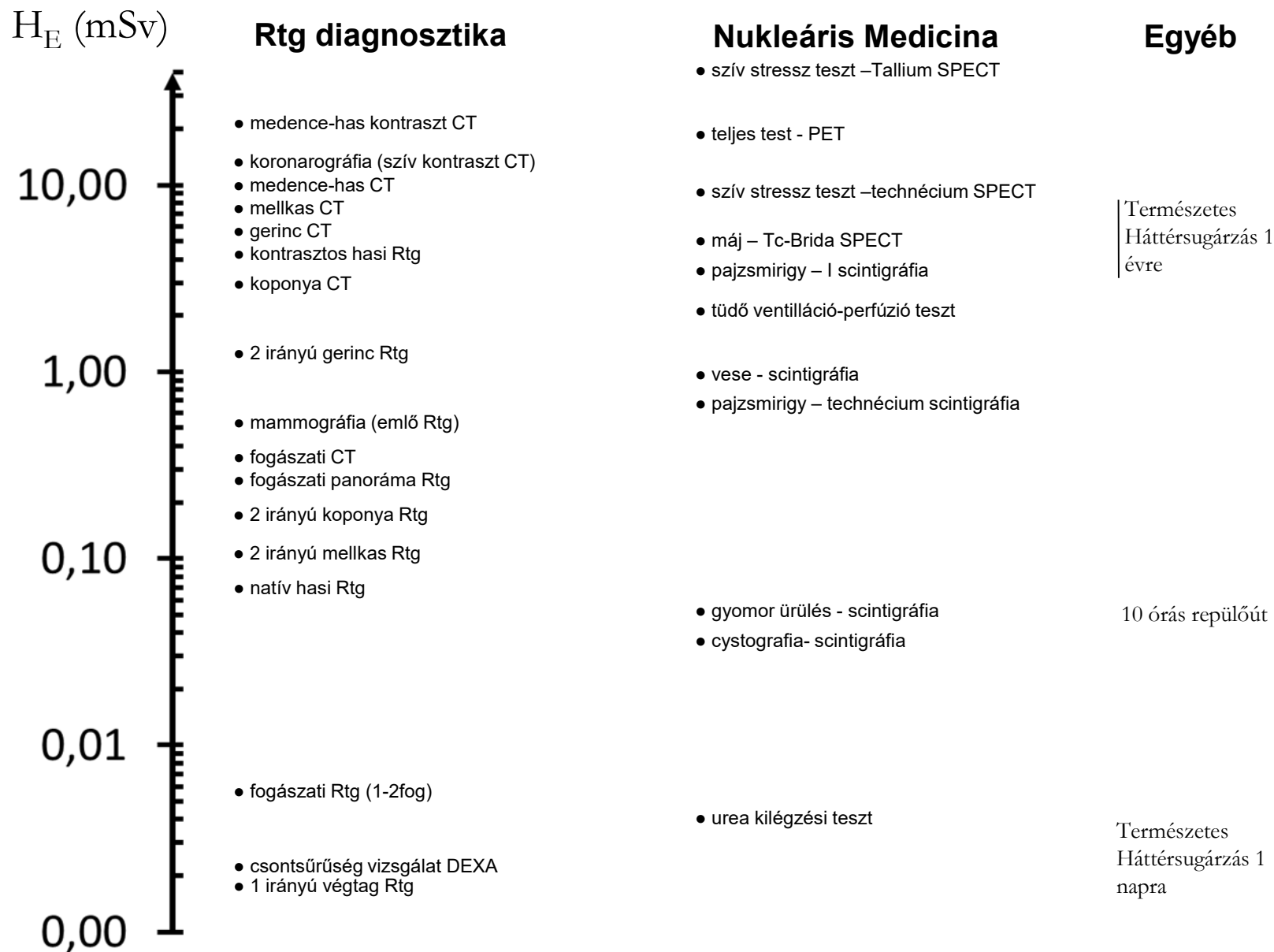
FELBONTÓKÉPESSÉG

- Térbeli
- (Időbeli)

Shannon-Nyquist (itt térfrekvenciára)

Mi az ára – egy kis dozimetria...

Dózis-Kockázat

Sugárkárosodással kapcsolatos kockázati együtthatók („nominal risk coefficients”), ICRP-2008

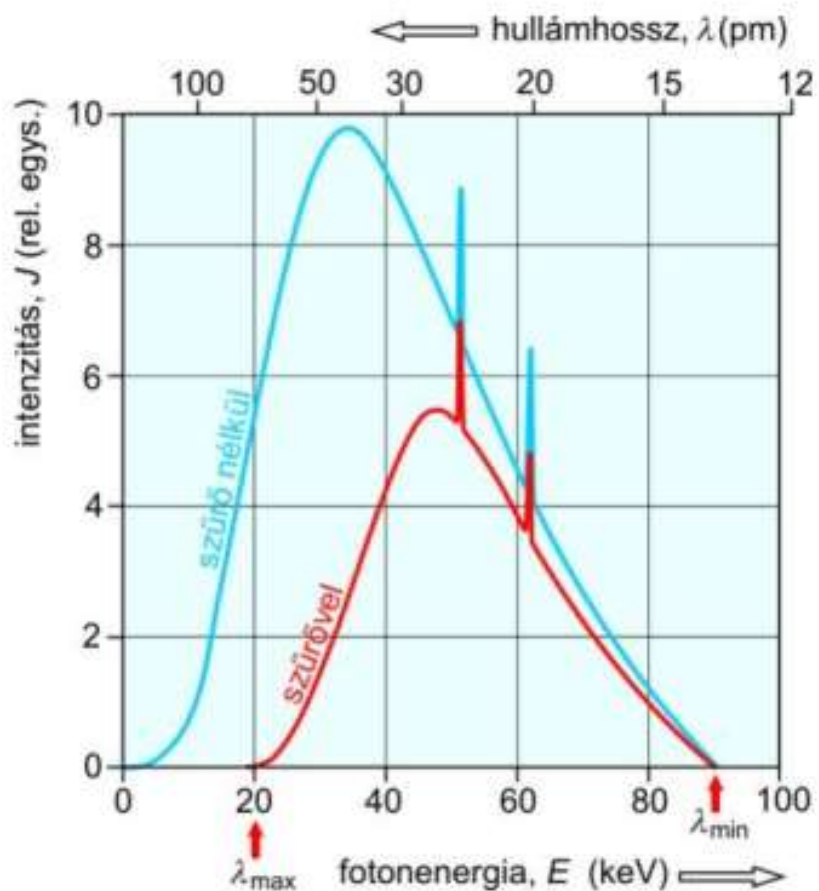
	Felnőttek (Sv^{-1})	Teljes popul. (Sv^{-1})
Rosszindulatú daganat	0,041	0,055
Öröklődő hatás	0,001	0,002

Megjegyzés: az értékek csak a sztochasztikus hatásokra vonatkoznak, azaz valószínűségek. Szigorúan csak az 1 Sv-hez közeli, akut, effektív dózisokra érvényesek, de az LNT (linear non-threshold) feltételezés alapján gyakran használatosak a 10 – 500 mSv közötti egyéni effektív dózisoknál is. Ennél kisebb (1 mSv körüli) effektív dózis esetén csak kritikával, nagy bizonytalansággal alkalmazhatók. Pl. 10 mSv akut, effektív dózissal a rák kialakulásának valószínűsége: $0,041 \text{ Sv}^{-1} \times 0,01 \text{ Sv} = 0,00041$.

Dózis csökkentésére

Al szűrű: a sugárzás keményítésére

**Felhívjuk a figyelmet ismét, hogy gyakorolják a
házi feladat számolás példákat!**